

Камінська М. О., Гузарій Д. Ю., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У міру поліпшення економічного становища сільськогосподарських товаровиробників неминуче виникне потреба у використанні якомога більшої кількості договорів, що в тій чи іншій мірі сприяють виробництву сільськогосподарської продукції. У результаті проведених реформ за останнє десятиліття істотно змінено та розширено коло правомочностей сільськогосподарських товаровиробників. Зокрема, їм не лише надано право вступати у договірні відносини, але й закріплено принцип договірної свободи, що надає аграрним підприємствам право приймати рішення про можливість укладення договорів, обирати вид договору і контрагента, визначати предмет договору тощо. Однак на практиці виникає велика кількість юридичних, організаційно-правових, економічних та інших проблем у сфері договірних відносин в АПК.

Більшість договорів за участю сільськогосподарських товаровиробників не охоплюється нормами ЦК України. Саме спеціальні нормативно-правові акти мали би визначати конкретні види договорів, що притаманні галузям АПК, особливі вимоги щодо їх змісту, порядку укладення, зміни і виконання. Проте, на сьогодні, в Україні особливості договірних відносин в АПК залишаються здебільшого поза межами правового регулювання. Так, законодавцем не вироблено чітких правил щодо укладення договору виробничо-технічного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників, не визначено порядок надання кредитів в АПК та механізми його забезпечення. Не мають виробники сільськогосподарської продукції і належних гарантій страхового захисту тощо. Безумовно, до цих відносин можна застосовувати положення цивільного законодавства, адже відповідно до ЦК України до відносин, що виникають з договору, застосовуються загальні положення про договір, якщо законодавством не передбачено інше. Але, враховуючи особливості суб'єктного складу зобов'язання, умов укладення і виконання договору, ці відносини потребують спеціалізованого врегулювання, що буде слугувати своєрідною гарантією для аграрних товаровиробників.

Одним з головних завдань відповідно до Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки» є розширення законодавчої бази із питань, що пов'язані із забезпеченням належного функціонування АПК України. До

таких питань, на нашу думку, слід віднести не лише вдосконалення законодавства, що регулює договірні відносини за участю сільськогосподарських товаровиробників, але й здійснення систематизації існуючого нормативного матеріалу.

Проголошений курс на інтеграцію до ЄС є для України стратегічним орієнтиром. Україна взяла на себе зобов'язання по модернізації й приватизації аграрного сектора економіки, розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків для українських товарів. Основними завданнями західних країн є не стільки стимулювання виробництва, скільки вирішення соціальних завдань – підтримка рівня доходів фермерів, постачання населення доступними продуктами харчування, розвиток сільських територій та аграрної інфраструктури, проведення природоохоронних заходів. У цьому є зміст сучасної Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу.

Аналізуючи напрямки адаптації аграрного законодавства, слід виокремити декілька проблем, які з нашого погляду, є найбільш суттєвими. Одним з головних завдань цього процесу є вдосконалення правового регулювання по наданню державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам. У законодавстві ЄС особливу увагу приділяють забезпеченню уніфікованого, прозорого й максимально спрощеного механізму в цій галузі. Українське законодавство закріплює умови щодо визначення цін при продажу продукції сільськогосподарського виробництва, що дозволяє захистити аграрного товаровиробника від здешевлення продукції і гарантує належну компенсацію витрат. Проте такий механізм на сьогодні себе не виправдовує і є не зовсім ефективним. Важливим аргументом на користь того, що АПК України потребує докорінних змін правового регулювання є те, що для більшості вітчизняних аграрних товаровиробників європейський ринок залишається недоступним. Тому на сьогодні постає необхідність щодо запровадження такого механізму, який би дозволив збільшити попит на сільськогосподарську продукцію національних виробників.

Проте намагання уряду «копіювати» нормативні акти більшості розвинених країн не зовсім обґрунтоване. З одного боку, розвинені країни світу мають міцну економіку, а з другого – їх аграрний сектор у багатьох країнах характеризується слабким природно-кліматичним потенціалом, що зумовлює впровадження протекціоністської політики щодо сільського господарства. В Україні ж умови прямо протилежні: хоча Україна й відносно економічно слабка, її сільське господарство має значний природно-кліматичний потенціал. Із цієї причини немає необхідності в проведенні в Україні політики, подібної Спільній аграрній політиці ЄС, навіть якби вона могла дозволити собі таку політику.

Проаналізувавши законодавство, що регулює порядок реалізації

сільськогосподарської продукції, можна зробити висновок, що на сьогодні постає питання про необхідність прийняття нормативного акту, який би містив систематизовані положення щодо порядку реалізації сільськогосподарської продукції. Це дозволить не лише певним чином впорядкувати існуючі правові норми з даного питання, але й усунути колізії та прогалини в правовому регулюванні.

Більшість законів України, що регулюють відносини в АПК, містять лише загальне положення про те, що організаційно-правовою основою регулювання відносин в сфері сільськогосподарського виробництва є договори, укладені відповідно до законодавства. Саме тому необхідно розробити і затвердити ряд Типових договорів. Зокрема, щодо врегулювання відносин у таких сферах, як агролізинг, кредитування, страхування, ремонтно-технічне обслуговування, виконання будівельних робіт, меліоративне обслуговування, виконання агрохімічних робіт тощо.

Література

1. Аграрне право України: підруч. / за ред. О. О. Погрібного. – К.: Істина, 2007. – 340 с.

2. Правове регулювання майнових аспектів діяльності фермерських господарств за новим законодавством України: окремі проблеми / В. Жушман, В. Уркевич. – К.: Істина, 2004. – 184 с.

3. Законодавче забезпечення аграрної політики в Україні: проблемні питання / О. Скидан. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 242 с.

4. Підприємництво, господарство і право України: підручник / О. Фелів, О. Столярська. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 331 с.

УДК 334.716:63(043.2)

Кашко А. О., Куліш А. В., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Перехід України до ринкових відносин вимагає в аграрно-промисловому комплексі розробки нових підходів до стратегії аграрної політики, спрямованої на формування продовольчої безпеки країни, пріоритетність розвитку сільського господарства, докорінну перебудову економічних, соціальних та правових відносин в аграрній сфері, а також свободу підприємництва та конкуренції.

Господарський кодекс України визначає підприємництво (підприємницька діяльність) як ініціативну самостійну діяльність